

РОЗДІЛ III

Культура видання: типологічна та формально-змістова специфіка

УДК 821.111-31.091(086.7)

Юлія Левчук – студентка Інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Порівняльний аналіз аудіокниг на основі твору Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея»

З'ясовано визначення поняття «аудіокнига». Проведено аналіз аудіокниг різних видавництв на основі твору Оскара Вайльда на предмет структурного поділу глав, озвучення, фонових ефектів, доречності/недоречності їх використання. Проаналізовано дві аудіоверсії «Портрету Доріана Грея» та визначено переваги та недоліки досліджуваних об'єктів.

Ключові слова: аудіокнига, аудіоверсія, аналіз, текст, озвучення, глава.

Постановка проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Не так давно на прилавках магазинів почали з'являтися диски з аудіокнигами. З початку їх було дуже мало, але з часом аудіокниги почали дедалі більше поширюватися. Нині в аудіоформаті ми можемо прослухати художню і нехудожню літературу. На полицях магазинів представлені аудіокниги різних жанрів. Словом, є з чого вибрати [4]. У світі поширилися назви звукової книги, де перша частина «аудіо» запозичена з англійської мови. У ХХ столітті, коли звуковідтворювальна та звукозаписувальна техніка увійшла до життя широких верств людства, «аудіо» стало знайомим багатьом народам і не потребувало перекладу. Проте в багатьох країнах, одночасно з назвою, де перша частина слова калькована, побутують інші назви, утворені повністю на власній мовній основі. Українською мовою на позначення звукової книги без «аудіо» вживають також «звуккнига» та «книга вголос» [1]. Поширеним стало й поняття «книга, що розмовляє». Сьогодні існує чимало визначень аудіокниги. Напоширеніше таке: Аудіокнига – це книга, записана на аудіокасету чи компакт-диск у виконанні професійних акторів [5]. Аудіокнигу, на різних етапах її розвитку, досліджували: А. Кокотюха [2], Н. Кунанець, О. Лозицький, В. Пасічник [3], Д. Семенов [6]. Проте на сучасному етапі свого існування звуккнига практично не досліджена. Власне, цим і зумовлена актуальність дослідження.

Мета наукової роботи: провести аналіз аудіокниг різних видавництв на предмет структурного поділу глав, озвучення, фонових ефектів, доречності/недоречності їх використання.

Мета роботи передбачає виконання таких завдань: проаналізувати дві аудіокниги; визначити переваги та недоліки досліджуваних об'єктів.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. Перша аудіоверсія твору «Портрет Доріана Грея» стала прикритим розчаруванням (Уайлд Оскар. Портрет Доріана Грея [Електронний ресурс] : [аудіокнига] / О. Уайлд. – (14 файлів 196 348 335 байт) RAR архів. – Б. м., б. д. – 1 год. 52 хв. 48 с.). Наскрізь простежувалася невідповідність тексту в книзі, що «розмовляє» і у друкованому виданні твору. У деяких фрагментах тексту чуємо легкі, ненабрідливі мелодії, проте,

згодом вони стають зайвими. Книга озвучена кількома голосами – це однозначний плюс, бо можна без будь-якого ускладнення розуміти, кому належить та чи та репліка.

Дещо неприємний голос диктора, що озвучує авторські відступи, розсіював увагу, відштовхував від адекватного сприйняття озвученого тексту. Жінка, яка читає текст, часто недоречно змінювала інтонації, їй не вистачало дихання, аби дочитати репліку до кінця, тому завжди було відчуття обірваності фрази. Більше того, голос надто монотонний. Це розсіює увагу, спричиняє сонливість, анулює найменшу цікавість до твору. Голос читців, які озвучують репліки чоловіків-героїв твору, непередбачувано замінюється на жіночий, що, беззаперечно, негативно. (слова Безіла і лорда Генрі, Доріана у кінці глави 4).

Якщо паралельно з прослуховуванням слідкуватимемо за друкованим текстом, то нескладно буде дійти висновку про те, що глава 1 – мала б давати ту інформацію, що подана у главі 2. Глава 3 повинна бути другою. Словом, глави 1–4 взагалі подані впереміш і надто важко зосередитися на самому тексті – величезний мінус, неприпустимо груба помилка, яка призводить до своєрідного обману слухача. Глава 4 закінчується обірвано. Репліка перервана і продовжується у главі 5. Нам складно прослідкувати зв'язок між главами. Важко сприймати інформацію у главі 5 і 6, бо паралельно розмови Безіла, лорда Генрі і Доріана відбувається сцена з Сібіл. Таким чином, репліки плутаються. Це надзвичайно важко сприйняти на слух. Недоречний також звук барабанів у розмові Доріана і Сібіл (глава 6). Він не несе жодного інформаційного і емоційного значення. Глава 6 закінчується так, ніби її обірвали, не давши дикторові дочитати текст до кінця.

Чуємо незрозумілий і абсолютно недоречний звук, який подразнює слух і ускладнює сприйняття тексту глави 7 (під час розмови Доріана з лордом Генрі). Цим же звуком починається глава 8. Тут він повільно затихає, але, як і в попередній главі, залишається зайвим. Глава 8 озвучена надто монотонною мелодією, наш слух автоматично зосереджується на музичному фоні, а не на фактах, про які розповідає диктор. Раптом, на кінці глави 8 ця музика посилюється, і продовжується від 09 хв. 31 с. до 10 хв. 38 с. – до кінця глави. Це непотрібне ні інформаційно, ні естетично. А награвання мелодії забирає у слухача майже хвилину часу. А якщо порахувати усі такі моменти, то можна дійти висновку, що чимало часу ми витрачаємо, не отримавши користі.

Глава 9 починається знову ж таки зі звуку, характерного «бомканню» годинника, під супровід якого диктор начитує текст. І далі все ледь не шкереберть! Знову починають озвучувати назву твору, його автора, що вже не має сенсу, бо це відомо заздалегідь. Плюс глави 9 – перелік дійових осіб, бо їх стало значно менше, ніж у попередніх главах і з'явилися нові герої. Вищеназвана глава дуже коротка – 4 хв. 29 с. Репліка диктора перервана, продовжується у главі 10. Цього можна було уникнути за рахунок продовження тривалості глави. У зв'язку з тим, що слухач повинен натиснути кілька клав'юш комп'ютера чи плеєра, аби перейти до прослуховування іншої частини – це руйнує нашу увагу і цим же ускладнює сприйняття аудіотвору.

У Главі 10 особливо великого значення набувають авторські відступи, з яких стає очевидним те, що Доріан убив Безіла, описується атмосфера в кімнаті й помисли головного героя. От як про це йдеться в тексті твору: «Доріан Грей глянув на портрет, і враз – наче нав'яна тим образом на полотні чи нашептана тими вишкіреними устами – в ньому спалахнула люта злість на Безіла Голворда. Скаженість зацькованої тварини пробудилася в ньому, і цю людину, що сиділа за столом, він зненавидів так несамовито, як ніколи й нікого ще в житті.

Він дико озирнувся круг себе. В око йому впало щось блискуче на розмальованому віку скрині просто нього. Він пригадав – то ніж, якого він приніс сюди кілька днів тому розрізати мотузку, та так і забув забрати. Обходячи стола, він помалу зближався до скрині. Опинившись позад Голворда, він схопив ножа і обернувся. Голворд ворухнувся, наче маючи підвестися. Доріан миттю підскочив до нього, втопив ніж у випнуту артерію за вухом і, придавивши Безілеві голову до столу, став ще й ще штрикати її ножем. <...> Як швидко все це сталося! На диво спокійний, Доріан підійшов до закслених дверей, відчинив їх і ступив на балкон. Вітер уже розігнав туман, і небо скидалося на велетенський павичів хвіст, унизаний мірадами золотих очей. Внизу він побачив полісмена, що, обходячи свою дільницю, освітлював довгим променем ліхтарика двері поснутих будинків...».

Жодного поданого слова в аудіокнизі нема, незважаючи на те, що вони мають велике естетичне та інформаційне значення. Натомість грає сумна мелодія, яка залишає присмак недоволеності. Це однозначний мінус.

Глава 11. Слова з окремих реплік Доріана і його колишнього товариша Алана було переставлено місцями або й взагалі викинуто з озвучення.

Глава 12. Починається музичним фоном, тривалістю більше, ніж хвилину. Знову ж таки пропущено авторські відступи. Це однозначний мінус, бо саме слова автора дають нам можливість налаштуватися на атмосферу подальшого викладу дії. На 06 хв. 08 с. несподівано з'являються музичні вставки. На фоні спокійної бесіди героїв твору, такий хід не зовсім доречний. Надто вже несподівано вриваються досить моторошні акорди в спокійну розмову. Ця глава закінчується домислом видавців аналізованої аудіокниги – Гледіс із іронічним сміхом декламує з Доріаном вірші. В друкованому ж виданні цього ми не прочитаємо.

Глава 13. Аудіоверсія знову ж таки починається з начитки віршів, яких немає у книзі. Проте багатьох реплік, які мають місце у друкованому творі, ми ніколи, як би не прислухалися, не почуємо в аудіоозвученні цього твору. І знову спостерігаємо нехтування авторів окремими шматками тексту. Знову ж таки стаємо свідками несподіваного і категорично недоречного розірвання тексту. Щойно налаштуємося на прослуховування нечастих авторських відступів (бо творці аудіокниги не вважали за потрібне їх озвучувати), як одразу запис переривається, так і не закінчивши репліку.

Глава 14. Це закінчення аудіокниги. Воно триває 09 хв. 12 с. Звичайно, ми прослухаємо його скоріше, ніж прочитаємо. Але за рахунок чого? Знову ж таки використано прийом скорочення тексту. Щоправда, не настільки значного, як у попередніх главах. Автори цього аудіопроекту, за традицією, створили відчуття обірваності читання. Лише з кількості файлів аудіокниги чи, маючи під рукою класичне видання цього твору, можна зрозуміти, що це вже фінал і продовження бути не може.

Таким чином, слідкуючи за друкованим текстом твору і паралельно прослуховуючи аудіокнигу, було виявлено багато пропусків тексту, без яких розсіюється зміст написаного Оскаром Уайлдом. Це стає свідченням порушення авторського права, відбувається зовсім не виправдане втручання в текст. Більше того, таке явище збиває з пантелику слухача. Це не покращує, а навпаки погіршує аудіокнигу.

Було переставлено місцями глави, переплутано черговість реплік, багато недоречних музичних вставок, перервано репліки однієї глави і продовжено почате речення у наступній, не акцентовано на фіналі твору, а постійна необхідність у перемиканні з однієї глави до наступної – справжнім випробуванням.

Аналіз аудіокниги, начитаної Олексієм Борзуновим (Уайлд Оскар. Портрет Доріана Грея [Електронний ресурс] : [аудіокнига] / О. Уайлд : озвучення О. Борзунов; Видавничий дім «Союз». – (21 файл, 152 313 568 байт) RAR архів. – Б. м., б. д. – 10 год. 17 с.), засвідчує, що голос у диктора поставлений настільки, що можна без жодної складності зрозуміти, де чия репліка. Прекрасні інтонації читця. З інтенсивності голосу ми можемо зрозуміти почуття героїв: страх, безсилля, невпевненість, закоханість, ніжність, зверхність, лицемірство, ненависть, погрозливистість, жорстокість, байдужість, легковажність, презирство... Особливо це відстежується у репліках Доріана, лорда Генрі, Алана Кемпбела, Джеймаса Вейна. Навіть жіночі інтонації у цій аудіокнизі досить повноцінно озвучує чоловічий голос. Професійність людей, які мали причетність до підготовки цієї аудіокниги – поза сумнівами.

У всіх главах музичний вступ підходить до відображення подій, які будуть розвиватися у розділі. Особливо доречно підібрана мелодія у кінці твору. Ці звуки точно передають емоції, що викликані дещо відштовхуючим, несподіваним, шокуючим фіналом. Прослуховуючи цю аудіоверсію, можна без будь-яких перешкод малювати в уяві образи героїв, уявляти як вони себе поведуть у тій чи тій ситуації.

Із пониження інтонацій чітко стає зрозуміло, де кінець однієї репліки і початок іншої, де кінець глави і де її початок. На початку кожної глави автор її озвучує. Виклад тексту у главах не перервано, на відміну від попередньої аудіокниги. Якщо простежувати тривалість глав першої аналізованої книги, що «розмовляє» і другої, то, безумовно, відрізок часу озвучення останньої значно більший і абсолютно цілісний.

Кожна глава цієї аудіокниги дорівнює главі у класичному виданні. Текст передано слово в слово, чітко, без жодних пропусків чи власних ремарок. Це видно і з тривалості озвучення книги. Якщо тривалість першої дорівнює 1 год. 52 хв. 48 с., то тривалість останньої – 10 год. 17 с. Різниця

разюча. Звичайно, особи, які зосереджуються не на змісті прочитаного чи прослуханого, а на колекціонуванні, буцімто, прочитаних творів, оберуть перший варіант. Ті ж, хто цінує довершеність хорошого твору, без вагань оберуть другу аудіоверсію. Тому, із почутого у цій аудіокнизі і викладеного вище аналізу випливає, що кожен, хто будь-яким чином причетний до виходу цієї аудіокниги у світ – приклали чималих зусиль для досягнення досконалості свого продукту. Відчуваємо прагнення донести до слухачів зміст написаного Оскаром Вайльдом, а не дозволити «насолоджуватися» різноманітним недолугим музичним вставкам (як у попередній аудіоверсії), які тільки погіршують сприйняття твору. Запис справді достойний того, щоб потрапити до споживача.

Висновки. Як і кожне видання, аудіокнига має свої переваги, недоліки, проблеми, які перешкоджають її повноцінному функціонуванню, або ж навпаки, сприяють підвищенню попиту серед «читачів». Якщо оцінювати стан аудіокниги за результатами проведеного у статті дослідження, то можна говорити про низьку якість книги, що «розмовляє» тому, що в першому з аналізованих джерел були грубі порушення подачі матеріалу (глави переплутані місцями, перервані репліки, неповна розповідь тощо). Творці аудіопродукту такими недоліками показали не тільки свою непрофесійність, але й неповагу до аудиторії, на слуховий розсуд якої потрапить видання. Друга ж аналізована аудіоверсія, навпаки, – демонструє справді якісний інформаційний продукт, який, без сумніву, доречно рекомендувати аудиторії.

Література

1. Аудіокнига [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wikipedia.org/wiki/аудіокнига.
2. Кокотюха А. Аудіокнига в Україні: в очікуванні великих грошей / А. Кокотюха. – К., 2008.
3. Куанець Н., Лозицький О., Пасічник В. Інформаційні ресурси бібліотек для людей з особливими потребами / Н. Куанець, О. Лозицький, В. Пасічник // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 10. – С. 28–31.
4. Что такое аудиокнига? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://abookclub.ru/audioknigi/detail.php>
5. Что такое аудиокнига [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.audiobook.sitecity.ru/stext_0402205126.phtml.
6. Что такое аудиокнига, аудиоспектакль, аудиofilm и в чем отличие [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tmdt.ru/denis-semenov-stati-razmyshlenija/chto-takoe-audiokniga-chto-takoe-radiospektakl-chto-takoe-audiospektakl-chto-takoe-audiofilm-i-v-chem-otlichie.html>.

Левчук Ю. О. Сравнительный анализ аудиокниг на основе произведения Оскара Уайльда «Портрет Дориана Грея». Книга – источник знаний и мудрости народа. И, конечно, задумываясь над содержанием этих слов, мы имеем в виду классическое бумажное издание. Или на замену, или же на помощь таким книгам приходят другие, более легкие в использовании, с меньшей затратой времени, которое необходимо для наслаждения написанным, с меньшей «требовательностью» к хранению. Это аудиокнига – вещь, которая приобретает все большую популярность. В статье выяснено определение понятия «аудиокнига». Проведен анализ аудиокниг разных издательств на основе произведения Оскара Уайльда на предмет структурного разделения глав, озвучивания, фоновых эффектов, уместности/неуместности их использования. Проанализированы две аудиоверсии «Портрета Дориана Грея» и определено преимущества и недостатки исследуемых объектов.

Ключевые слова: аудиокнига, аудиоверсия, анализ, текст, озвучка, глава.

Levchyk Yu. O. Comparative Analysis of Audiobooks Based on the Work of Oscar Wilde «The Picture of Dorian Gray». The book is a source of knowledge and wisdom of the people. And, of course, thinking about the meaning of these words, we refer to the classical paper edition. Whether to replace, did so to help others come to books, easier to use, with less time required for pleasure written with less «nicety» for storage. This phenomenon audiobook is something, that is becoming more popular. Audiobook – production era of electronic media, does not claim to lead to the classic reading. This is only one way to stay alone with the necessary literature. Great pershkoda towards the introduction of existing high-quality audio books – paid download on the Internet, a handful of Ukrainian books in the public domain. These and many other factors really dismiss from adherence to audiobooks, hindering its development in our country. Thus, it is necessary to draw attention to the fact that the audio book is step forward. However, each of us chooses their own: read or listen.

Keywords: audiobook, audio version, analysis, text, voice, head.

Адреса для листування: yulialevchyk@mail.ru